

Узагальнивши викладене, вважаємо, що під механізмом адміністративно-правового регулювання діяльності національної поліції із забезпечення громадської безпеки слід розуміти систему адміністративно-правових відносин між національною поліцією та іншими суб'єктами у сфері забезпечення громадської безпеки та відповідних правових актів, завдяки яким ці відносини регламентуються, функціонують, охороняються та захищаються, а також діяльність, спрямовану на реалізацію зазначених норм права, з метою ефективного й стабільного забезпечення громадської безпеки.

На сьогодні механізм адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери діяльності знаходиться в стані реформування, що потребує прийняття відповідних нормативно-правових актів, приведення у відповідність чинного законодавства на основі виховання та підвищення правової культури та правової свідомості.

Література

1. Теория государства и права: учебник / Н.И. Матузов, А.В. Малько. - М.: ЮристЪ, 2004. - 512 с.
2. Галунько В.В. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання / В.В. Галунько, О.М. Єщук // ACTUAL PROBLEMS OF CORRUPTION PREVENTION AND COUNTERACTION. - 2011. - [Електронний ресурс]: <http://www.law-property.in.ua/>.
3. Мельник О.М. Проблеми охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні. / О.М. Мельник. -

Харків: Вид-во Національного університету внутрішніх справ, 2002. - 362 с.

4. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: учеб. пособие для высш. учеб. завед.: под ред. проф. В.Г. Стрелкозова / В.Н. Хропанюк. - М., 1995. - 377 с.

5. Головін А.П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Анатолій Павлович Головін. - Київ, 2004. - 176 с.

6. Валькова В.Є. Зміст і структура механізму адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності / В.Є. Валькова // Форум права. - 2012. - № 3. - С. 84-88.

7. Стеценко С.Г. Механізм адміністративно-правового регулювання: сучасні проблемні питання / С.Г. Стеценко // Актуальні проблеми держави і права. - 2007. - Вип. 35. - С. 31 - 34.

8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

*Жила С.Ю.,
здобувач кафедри адміністративного
права та процесу
ОДУВС
Надійшла до редакції: 07.08.2015*

УДК 342.9.341.7

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Ізбаш К. С.

Досліджено адміністративно-правові засади організації та діяльності дипломатичних установ України за кордоном, основні функції та інші аспекти. Розкрито особливості статусу її окремих елементів та обґрунтовано пріоритетні напрямки вдосконалення дипломатичних установ України за кордоном.

Ключові слова: *закордонні дипломатичні установи, дипломатичне представництво, посольство, консульські установи України, генеральні консульства, консульства, віце-консульства, консульські агентства, консульські відділи дипломатичних представництв України, місії при міжнародних організаціях, делегації, діяльність, кордон.*

Исследованы административно-правовые основы организации и деятельности дипломатических учреждений Украины за рубежом, основные функции и другие аспекты. Раскрыты особенности статуса ее отдельных элементов и обособлены приоритетные направления совершенствования дипломатических учреждений Украины за рубежом.

Ключевые слова: *зарубежные дипломатические учреждения, дипломатическое представительство, посольство, консульские учреждения Украины, генеральные консульства, консульства, вице-консульства, консульские агентства, консульские отделы дипломатических представительств Украины, миссии при международных организациях, делегации, деятельность, граница*

Studied administrative and legal principles of
© К.С. Ізбаш, 2015

organization and activities of the diplomatic missions of Ukraine abroad, the basic functions and other aspects. The features of the status of its individual elements and reasonably Primary directions of diplomatic missions of Ukraine abroad.

Keywords: *foreign diplomatic missions, diplomatic missions, embassy, consular offices of Ukraine, consulates general, consulates, vice-consulates, consular agencies, consular sections of diplomatic missions of Ukraine, missions to international organizations, delegation activities abroad*

Після проголошення незалежності Україна стала на новий шлях розвитку - побудови демократичної правової держави та почала вести активну зовнішньополітичну діяльність. Розбудова суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, стрімке зростання її активності в зовнішній політиці, розширення й ускладнення завдань у цій сфері, просування в напрямі європейської інтеграції та досягнення інших зовнішньополітичних цілей України вимагають удосконалення державного управління закордонними справами, зокрема й органів дипломатичної служби України.

Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [2]. Це положення також закріплено в ст. 11 Закону України "Про засади внутрішньої і зов-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

нішньої політики" [7]. Зважаючи на це, уся діяльність держави та її компетентних органів повинна базуватися на визначених конституційних нормах.

Дослідженню діяльності дипломатичних установ України за кордоном присвячені праці провідних учених: В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, Є.В. Додіна, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Н.П. Матюхіної, В.Я. Настюка, М.М. Тищенко, Х.П. Ярмак та ін.

Дипломатичну діяльність за межами країни здійснюють закордонні державні органи зовнішніх відносин, які поділяються на дві категорії: постійні та тимчасові. До постійних органів відносяться посольства і місії, представництва при міжнародних організаціях, які ведуть повсякденну дипломатичну діяльність за кордоном, представляючи й захищаючи там інтереси своєї держави.

Постійні закордонні органи зовнішніх зносин за характером своєї діяльності можуть бути дипломатичними, як, наприклад, посольства або представництва при ООН, ЮНЕСКО, Раді Європи, Європейському Союзу, вони мають представницький характер і виконують політичні функції. На відміну від них консульські установи за кордоном мають інший міжнародно-правовий статус і, у принципі, у повному розумінні цього виразу не вважаються дипломатичними представництвами.

До тимчасових відносяться різного роду делегації, окремі представники за кордоном, спостерігачі при міжнародних комісіях, на конференціях і конгресах; делегації чи окремі представники на державних ювілеях, коронаціях, інавгураціях, траурних церемоніях.

Відповідно до Положення про дипломатичне представництво України за кордоном, що затверджене Розпорядженням Президента України від 22.10.1992 р., дипломатичне представництво України є постійно діючою установою України за кордоном, що покликана підтримувати офіційні міждержавні відносини, здійснювати представництво України, захищати інтереси України, права та інтереси її громадян та юридичних осіб [11]. Посольство — найвище за рангом дипломатичне представництво, яке, як правило, очолюється послом або тимчасовим повіреним у справах.

Керівництво дипломатичним представництвом здійснює МЗС України, діяльність якого базується на положеннях Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р., двосторонніх та інших багатосторонніх міжнародних договорів України, законодавства України та держави перебування, а також Положенні про дипломатичне представництво України за кордоном, затверджене розпорядженням Президента України від 22 жовтня 1992 р. [1, 11].

Правовий статус дипломатичного представництва врегульовано наведеним Положенням. До його функцій належать: представництво України в державі перебування та підтримання з цією державою офіційних відносин; захист інтересів України, прав і інтересів її громадян та юридичних осіб у державі перебування; ведення переговорів з урядом держави перебування; з'ясування всіма законними засобами становища і подій у державі перебування та інформування про них відповідних органів України, поширення в державі перебування інформації про становище в Україні й події міжнародного життя; заохочення дружніх відносин між Україною і державою перебування та розвиток співробітництва в галузі економіки, культури і науки. Дипломатичні представництва України за дорученням Міністра закордонних справ

України можуть виконувати й консульські функції, для чого в їх складі утворюються консульські відділи на чолі з генеральними консулами, консулами.

Главою дипломатичного представництва України є посол або посланник, або повірений у справах. Він є головним представником України в державі перебування, здійснює загальне керівництво та координацію діяльності всіх установ України, спеціалістів, делегацій, посадових та інших осіб, які перебувають у цій державі.

Посол або посланник призначається Указом Президента України за поданням Міністра закордонних справ України в разі одержання згоди (агреману) на це призначення іноземної держави, до якої він призначається. Повірений у справах України, а також інші члени дипломатичного персоналу призначаються наказом Міністра закордонних справ України [11]. Посланники акредитуються при главі уряду. Глави дипломатичних представництв є найвищими офіційно акредитованими представниками держави в країні перебування.

Посол або посланник України приступає до виконання своїх службових обов'язків у державі перебування після вручення вірчої грамоти главі держави, до якої він призначений, або після повідомлення про своє прибуття і вручення завірених копій вірчої грамоти Міністру закордонних справ цієї держави залежно від практики, яка існує в державі перебування.

Повірений у справах України приступає до виконання своїх службових обов'язків з моменту вручення листа Міністра закордонних справ України Міністру закордонних справ держави, до якої він призначений.

Місія глави дипломатичного представництва України припиняється в таких випадках: його відкликання у встановленому порядку; його відставки; його смерті; оголошення його "persona non grata" в державі перебування.

Главою дипломатичного представництва України, членами дипломатичного персоналу дипломатичного представництва України в іноземній державі можуть бути тільки громадяни України, а членами адміністративно-технічного і обслуговуючого персоналу — як громадяни України, так і, в окремих випадках, громадяни держави перебування при відповідному повідомленні МЗС держави перебування про їх прийняття на роботу до цього представництва. Клас, до якого повинен належати глава дипломатичного представництва України, і в разі необхідності кількісний склад персоналу дипломатичного представництва України в іноземній державі, установлюється двосторонньою угодою України з цією державою. Указом Президента України за поданням Міністра закордонних справ України може бути призначений глава дипломатичного представництва або член дипломатичного персоналу дипломатичного представництва одночасно представником України при будь-якій міжнародній організації. Разом із тим вони не можуть займатися в державі перебування професійною або комерційною діяльністю з метою особистої користі. Крім цього, дипломатичне представництво України в іноземній державі може одночасно представляти інтереси України в інших державах за їх згодою.

У складі дипломатичних представництв України можуть утворюватися консульські відділи на чолі з генеральними консулами, консулами для виконання консульських функцій.

Фінансування діяльності дипломатичного представництва України здійснюється Кабінетом

Міністрів України, а забезпечення приміщеннями та вирішення інших питань діяльності регулюються угодою між Україною та державою перебування.

Консульські установи України (генеральні консульства, консульства, віце-консульства, консульські агентства, консульські відділи дипломатичних представництв України — далі консульські установи) захищають за кордоном права та інтереси України, юридичних осіб і громадян України, сприяють розвитку дружніх відносин України з іншими державами, розширенню економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних, культурних, спортивних зв'язків і туризму, а також сприяють вихідцям з України та їх нащадкам у підтриманні контактів з Україною.

Консульські установи здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України та міжнародних звичаїв, Консульського статуту України. Керівництво консульськими установами здійснюється МЗС України. Загальне керівництво діяльністю консульської установи в державі перебування здійснюється відповідним дипломатичним представництвом України.

Генеральні консульства, консульства, віце-консульства, консульські агентства очолюються, відповідно, генеральними консулами, консулами, віце-консулами, консульськими агентами. Останні призначаються на посади відповідно до вимог ст. 12 Закону України "Про дипломатичну службу" [6]. МЗС України за погодженням з державою перебування визначає місцезнаходження консульської установи, її клас і консульський округ.

Статутом встановлено порядок виконання консульських функцій. Так, у державах, де немає дипломатичних представництв України, за згодою держави перебування на консула можуть бути покладені також дипломатичні функції. Якщо консул з якоїсь причини не може виконувати свої функції або посада консула є тимчасово вакантною, виконання обов'язків консула покладається на іншу консульську посадову особу цієї чи іншої консульської установи в державі перебування або на одного з членів дипломатичного персоналу дипломатичного представництва України в цій державі.

Консул виконує покладені на нього функції особисто або доручає їх виконання іншій консульській посадовій особі. Виконання консулом консульських функцій іншої держави може мати місце тільки за окремою вказівкою МЗС України і за згодою держави перебування. Консул може звертатися до властей держави перебування в межах свого консульського округу з усіх питань, пов'язаних з діяльністю консульської установи. Консул зобов'язаний не менш як раз на рік провадити об'їзд свого округу. Рішення, дії чи бездіяльність консульських посадових осіб і консульських службовців можуть бути оскаржені в порядку підлеглості або до суду.

Консул (генеральний консул, консул, віце-консул або консульський агент, який є главою консульської установи — далі консул) зобов'язаний вживати відповідних заходів для того, щоб усі юридичні особи та громадяни України користувалися в повному обсязі всіма правами, наданими їм законодавством держави перебування і міжнародними договорами, учасниками яких є Україна й держава перебування, а також міжнародними звичаями; уживати заходів щодо відновлення порушених прав юридичних осіб і громадян України. У разі, якщо після

звернення консула до властей держави перебування не будуть відновлені порушені права юридичних осіб і громадян України, консул зобов'язаний повідомити про це МЗС України та главу дипломатичного представництва України в державі перебування.

Консул веде облік громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають у його консульському окрузі, приймає письмові й усні звернення як юридичних осіб і громадян України, так і іноземних юридичних осіб і громадян, сприяє проведенню відповідно до законодавства України референдумів, виборів Президента України, народних депутатів України; надає допомогу у виконанні службових обов'язків членам державних делегацій України, народним депутатам України, представникам міністерств, інших органів виконавчої влади України, органів місцевого самоврядування, а також керівникам державних підприємств і наукових установ, які перебувають у межах його консульського округу.

Консул також інформує громадян України, які тимчасово перебувають у його консульському окрузі, про законодавство держави перебування, а також про місцеві звичаї; здійснює ведення військового обліку громадян України, виконує доручення слідчих або судових органів України, проводить реєстрацію укладення та розірвання шлюбу, усиновлення (удочеріння), установлення батьківства, опіки і піклування, реєстрації актів громадянського стану; вживає заходів щодо охорони і розпорядження майном громадянина України в разі його смерті; вживає заходів щодо додержання законодавства держави перебування і договорів, укладених Україною з цією державою, та міжнародних договорів, учасниками яких є Україна й держава перебування, щодо громадян України, які перебувають під арештом, затримані чи позбавлені волі в іншій формі, відбувають покарання або зникли безвісті. Крім цього, консул видає паспорти громадян України для виїзду за кордон, подовжує строк їх дії та вносить до них зміни; видає візи на в'їзд в Україну, виїзд з України і транзитний проїзд через територію України; вирішує питання, пов'язані з громадянством; вчиняє нотаріальні дії; легалізує документи і акти, складені за участю властей консульського округу, або такі, що виходять від цих властей.

Слід зазначити, що легалізації не підлягають документи й акти, які суперечать законодавству України або можуть за своїм змістом завдати шкоди інтересам України, або містять відомості, що принижують честь і гідність громадян. За консульські дії, що виконуються за кордоном і на території України, справляється консульський збір.

Консул може виконувати й інші функції, які не забороняються законами і правилами держави перебування та проти яких вона не має заперечень, або які передбачені договорами, що діють між Україною і державою перебування.

Консул зобов'язаний усіляко сприяти українським військовим кораблям і військово-допоміжним суднам, які знаходяться в портах, територіальних і внутрішніх водах держави перебування в межах його консульського округу, у питаннях зв'язку з берегом, взаємовідносин з місцевими властями, матеріально-технічного забезпечення та в інших питаннях. За потреби консул видає капітану судна свідоцтво, в якому зазначаються час прибуття і відплиття судна, день з'явлення капітана в консульську установу, порт призначення, кількість пасажирів, а також кількість,

вид і місце призначення вантажу; у разі корабельної катастрофи або аварії судна консул зобов'язаний уживати всіх заходів від нього заходів для врятування пасажирів, екіпажу, судна і вантажу. У разі хвороби когось із членів екіпажу судна в період плавання чи перебування в іноземному порту консул зобов'язаний надати допомогу у влаштуванні хворого члена екіпажу до лікувального закладу держави перебування. Крім цього, він повинен надавати допомогу командирі екіпажу і пасажиром цивільного повітряного судна України в зносинах із властями держави перебування, а також уживати всіх заходів щодо повернення в разі необхідності повітряного судна, його екіпажу і пасажирів в Україну або ж для продовження польоту. При виконанні консульських функцій щодо засобів автомобільного, залізничного транспорту і суден річкового флоту консул керується положеннями відповідних розділів Статуту [8]. Консул також здійснює функції щодо санітарної, фітосанітарної і ветеринарної охорони.

Необхідно підкреслити, що існує різниця в правовому статусі між консульським відділом у дипломатичному посольстві та самостійним консульством, яке діє в певному адміністративно-територіальному окрузі. Так, незважаючи на виконання консульських функцій дипломатичним співробітником посольства (наприклад, третій секретар з консульських питань), його правовий статус співпадає з правовим статусом інших дипломатичних співробітників, які працюють у цьому дипломатичному представництві. Зовсім інша ситуація з консульськими посадовими особами (наприклад, з віце-консулом), які можуть виконувати ті ж самі функції, що й співробітники консульського відділу дипломатичного представництва, але їх привілеї та імунітети відрізняються від дипломатичних і є вужчими [12, 79]. Зазначимо, що така ситуація пов'язана, насамперед, з безпосереднім правовим статусом консульської установи.

МЗС України за погодженням з державою перебування може доручити виконання окремих консульських функцій нештатним (почесним) консулам. Нештатними (почесними) консулами можуть бути як громадяни України, так і іноземні громадяни з осіб, які займають помітне становище в суспільстві держави перебування й мають необхідні особисті якості. Вони не повинні бути на державній службі в державі перебування або брати активну участь у її політичному житті.

Відносини, що виникають у зв'язку з проходженням дипломатичної служби, регулюються Конституцією України, законами України "Про дипломатичну службу" та "Про державну службу", КЗпП України, Консульським статутом України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, а також чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2, 3, 5, 6, 8].

Систему органів дипломатичної служби складають: МЗС України, представництва МЗС України на території України, закордонні дипломатичні установи України.

МЗС України є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує проведення зовнішньої політики держави й координацію діяльності у сфері зовнішніх зносин України та здійснює свої повноваження безпосередньо й через інші органи дипломатичної служби [9].

Крім того, постійно діючими установами України за кордоном є місії при міжнародних організаціях, зокрема: Постійне представництво України при ООН, Постійне представництво України при відділенні ООН

та інших міжнародних організаціях у Женеві, Постійне представництво України при міжнародних організаціях у Відні, Постійне представництво України в ЮНЕСКО, Постійне представництво України при Раді Європи, Постійне представництво України при координаційних інститутах СНД, Представництво України при ЄС, Місія України при НАТО. Ці представництва забезпечують участь України в системі багатосторонніх стосунків на рівні світових та європейських міжнародних організацій.

Статус, завдання та функції дипломатичного представництва України за кордоном, постійного представництва України при міжнародній організації визначаються Законами України: "Про дипломатичну службу", "Про Кабінет міністрів України", "Про дипломатичну службу", "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики", а також Положеннями "Про дипломатичне представництво України за кордоном", "Про постійне представництво України при міжнародній організації", "Про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні", "Про дипломатичний паспорт та службовий паспорт України" тощо [4, 5, 6, 7, 10].

Для виконання специфічних завдань (наприклад, переговорів по проблемах кордону, використання морських просторів) або участі в міжнародних конгресах, конференціях створюються делегації, які також мають певні тимчасові права в державних органах зовнішніх зносин.

Отже, діяльність дипломатичних установ України за кордоном спрямована на міжнародні правові відносини, які призначені для захисту прав і інтересів фізичних та юридичних осіб однієї держави на території іншої. Дипломатичні установи України за кордоном постійно трансформуються до нових потреб суспільства, вдосконалюють інформаційні технології, доступ громадян до публічної інформації, налагоджують міждержавне співробітництво, здійснюють обмін інформацією і досвідом, що сприяє ефективному забезпеченню захисту прав громадян України за кордоном і заохоченню дружніх відносин між акредитуючою державою і державою перебування.

Література

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини ООН: Конвенція від 18.04.1961 р. Конвенція ратифіцирована с оговоркой Указом Президиума ВС СССР від 11.02.64 г. № 2208-VI; Указом Президиума ВС УССР от 21.03.64 г. - [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 15.05.2014 р. № v005p710-14. - [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 07.08.2015 р. № 630-19. - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Про внесення змін до Закону України "Про дипломатичну службу": закон України від 11.01.2011 р. № 2911-17 - [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Про державну службу: закон України від 16.12.1993 р. № 3727-XII із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 02.03.2015 р. № 213-19. - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Про дипломатичну службу: закон України від

20.09.2001 р. № 2728-III із змін., внес. згідно із Законами України за станом на 01.04.2014 р. № 213-19. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI, із змін., внес. згідно із Законами України за станом на 23.12.2014 р. № 35-VIII. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

8. Про Консульський статут України: указ Президента України від 02.04.1994 р. № 127/94 із змін., внес. згідно із указом Президента України за станом на 21.05.2002 р. № 474/2002. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

9. Про Положення про Міністерство закордонних справ України: указ Президента України від 06.04.2011 р. № 381/2011 – [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

10. Про дипломатичний паспорт та службовий паспорт України: указ Президента України від 12.05.2015 р. № 264/2015 із змін., внес. згідно із указом Президента

України за станом на 22.10.2013 р. № 579/2013 – [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

11. Про затвердження Положення про дипломатичне представництво України за кордоном: розпорядження Президента України від 22.10.1992 р. № 166/92-рп. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

12. Музика А.І. Правовий статус дипломатичного представництва: питання теорії та практики : дис. ... канд. юрид. наук / Музика Андрій Ігорович. – К., 2009. – 198 с.

Ізбаш К.С.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права та
адміністративного процесу
ОДУВС*

Надійшла до редакції: 16.08.2015

УДК 342.9.086

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ

Кукшинова О. О.

Статтю присвячено проблемним питанням адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у галузі торгівлі. Розглянуто поняття та особливості адміністративної відповідальності в галузі торгівлі. Досліджено види адміністративних правопорушень у галузі торгівлі. Запропоновано внесення науково-обґрунтованих змін до чинного законодавства щодо адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі торгівлі.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративний проступок, адміністративні стягнення, торгівля, стихійна торгівля.

Перехід України до ринкової економіки з багатоманітністю форм власності й господарювання обумовив становлення нових суспільних, зокрема товарно-грошових відносин, які потребують належного їх правового регулювання та охорони. Маловивченість зазначених відносин, а також недостатнє їх правове забезпечення сприяють розвитку різних негативних тенденцій у галузі торгівлі, створюють сприятливі умови для поглиблення антисоціальних проявів і негативно впливають на економічні процеси державотворення. Особливою гостроти набуло порушення загальних правил торгівлі, правил торгівлі спиртними напоями, торгівлі на ринках, незаконна торговельна діяльність, правопорушення, пов'язані з обманом покупців, торгівля фальсифікованим товаром, товаром з підвищеним рівнем вмісту шкідливих для здоров'я людей речовин та ін.

Охорона суспільних відносин у галузі торгівлі здійснюється за допомогою різних засобів, зокрема шляхом установлення й реалізації заходів юридичної відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил торгівлі. Одним із її видів є адміністративна відповідальність, яка настає, головним чином, за вчинення адміністративних проступків у галузі торгівлі. Практика застосування відповідними державними органами заходів адміністративного впливу до порушників правил, що діють у торговельній діяльності, набула широкого поширення, однак чинне адміністративне законодавство значною мірою відстало від потреб часу. Це законодавство розвивається в складних умовах перехідного періоду, постійно зазнає численних змін, у зв'язку з чим виникає чимало

труднощів у його практичному використанні. Крім цього, нерідко зустрічаються порушення встановленого порядку застосування заходів адміністративного впливу, значна кількість проступків у галузі торгівлі не виявляється, а порушники залишаються безкарними. Необхідність посилення боротьби з порушеннями загальнообов'язкових правил торгівлі обумовлює, у свою чергу, актуальність і важливість глибокого й усебічного дослідження широкого кола питань, що стосуються реалізації адміністративної відповідальності в галузі торгівлі.

Проблема дослідження адміністративної відповідальності в галузі торгівлі недостатньо представлена в наукових працях. Розробки вчених присвячені переважно дослідженню інституту адміністративної відповідальності загалом та окремих сфер суспільства, але меншою мірою торкаються адміністративної відповідальності в галузі торгівлі. Необхідно зазначити, що окремі теоретичні питання адміністративної відповідальності досліджували такі вчені, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, С.В. Ківалов, Р.А. Калюжний, Д.П. Калаянов, М.В. Коваль, В.К. Колпаков, А.О. Селіванов, В.К. Шкарупа, Х.П. Ярмачі та інші.

Головною метою цієї роботи є розгляд, на підставі чинного законодавства України, матеріалів практики, опрацювання теоретичних положень проблемних питань адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі торгівлі, а також формування пропозицій і рекомендацій щодо її вдосконалення.

Торговельна діяльність регламентується Господарським кодексом України від 16 січня 2003 р. (далі – ГК України) [1], Законами України “Про захист прав споживачів” у редакції від 2 грудня 2012 р. [2], “Про споживчу кооперацію” в редакції від 9 грудня 2012 р. [3], “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” в редакції від 6 грудня 2012 р. [4], “Про лікарські засоби” в редакції від 28 квітня 2013 р. [5], “Про безпечність та якість харчових продуктів” в редакції від 11 серпня 2013 р. [6], “Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів” у редакції від 1 січня 2014 р. [7], іншими законодавчими та великою кількістю підзаконних нормативних актів, які

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**